

HØJESTERETS DOM

afsagt tirsdag den 16. februar 2021

Sag BS-11895/2020-HJR
(1. afdeling)

Stena Oil AB
(advokat Mathias Steinø og advokat Henrik Thal Jantzen)

mod

Monjasa A/S,
Monjasa Holding A/S,
Monjasa Chartering ApS,
Monjasa DMCC,
Energizer Shipping ApS,
A

og

B

(advokat Henriette Gernaa og advokat Jacob Skude Rasmussen for alle)

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 10. afdeling den 3. marts 2020 (BS-888/2016-VLR).

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Thomas Rørdam, Poul Dahl Jensen, Vibeke Rønne, Hanne Schmidt, Lars Hjortnæs, Lars Apostoli og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Appellanten, Stena Oil AB, har nedlagt påstand om, at de indstævnte, Monjasa A/S, Monjasa Holding A/S, Monjasa Chartering ApS, Monjasa DMCC, Energizer Shipping ApS, A og B, solidarisk, subsidiært hver for sig, skal betale 6.631.315,06 USD, subsidiært 6.411.790,99 USD og mere subsidiært et mindre beløb, med procesrente fra den 20. oktober 2013.

Monjasa A/S har påstået afvisning, subsidiært stadfæstelse.

Monjasa Holding A/S, Monjasa Chartering ApS, Monjasa DMCC, Energizer Shipping ApS, A og B har påstået stadfæstelse.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender.

Stena Oil har vedrørende spørgsmålet, om de indstævnte ("Monjasa") har handlet ansvarspådragende, anført navnlig, at São Tomé og Príncipes konfiskation af olielasten var en åbenbar retsstridig krænkelse af Stena Oils rettigheder. Konfiskationen strider mod anerkendte retsnormer og retssikkerhedsprincipper, både materielt og processuelt. Konfiskationen er kendt folkeretsstridig ved en kendelse fra Den Permanente Voldgiftsret i Haag. Anerkendelse af konfiskationsafgørelsen fra de saotomesiske domstole må anses for åbenbart uforenelig med Danmarks retsorden. Konfiskationen og de øvrige idømte sanktioner havde ikke karakter af pønale eller fiskale foranstaltninger, men var udtryk for simpel berigelse i form af en i realiteten uhjemlet og vilkårlig nationalisering. Det vil således stride mod ordre public at anerkende retsvirkningerne af São Tomé og Príncipes konfiskation af olielasten og salget til Monjasa. Stena Oil havde derfor stadig ejendomsretten til olien, da den blev solgt.

Allerede derfor har Monjasa pådraget sig et ansvar ved at inklade sig på at købe den pågældende olielast. Monjasa var gjort bekendt med de væsentlige faktiske omstændigheder ved konfiskationen og dermed, at São Tomé og Príncipes adkomst til olien med rette kunne anfægtes af Stena Oil.

Det var eller burde være kendeligt for Monjasa, at São Tomé og Príncipe ikke alene manglede retmæssig adkomst til olien, men herudover udøvede en ulovlig tvangsmæssig tilbageholdelse og konfiskation. Monjasa, der besad betydeligt branchekendskab, var klar over, at de lokalt afsagte domme var grundløse, herunder navnlig at der ikke forelå smugleri. Monjasa var på baggrund af oplysninger fra Stena Oil og andre berørte parter også klar over, at Stena Oil ikke var inddraget som part i straffesagen og ikke var blevet indkaldt til retsmøder i sagen, at de afsagte domme i øvrigt ikke overholdt processuelle normer, at der var idømt åbenlyst uproportionale sanktioner i strid med internationale regler, og at det øverstbefalende besætningsmedlem på skibet med olielasten blev holdt indespærret. Dertil kom omstændighederne omkring købet, særligt den besynderlige og usædvanlige måde, hvorpå handlen kom i stand, og den urealistisk lave pris, som blev betalt for olien. Det må lægges til grund, at konfiskationen og de øvrige sanktioner også for Monjasa fremstod som motiveret af ønsket

om at skaffe økonomisk vinding til São Tomé og Príncipe. Monjasas betænkeligheder ved at købe olien under de særlige omstændigheder kom til udtryk ved, at man indhentede vurderinger fra eksterne advokater. Disse vurderinger fritager ikke Monjasa for erstatningsansvar.

Monjasa må således anses for at have handlet ansvarspådragende ved at udnytte den tvangssituation, som Stena Oil var bragt i, til at skaffe sig en lukrativ handel. Det burde være kendeligt for Monjasa, at man derved medvirkede til at påføre Stena Oil et tab. Hvis ikke São Tomé og Príncipe kunne sælge olien til en villig tredjepart og derved realisere en gevinst af sine illegitime handlinger, ville São Tomé og Príncipe være nødsaget til at frigive olielasten til Stena Oil.

Internationale konventioner har direkte virkning i São Tomé og Príncipes nationale ret og har forrang for nationale retsregler. Da konfiskationen ved en bindende afgørelse fra Den Permanente Voldgiftsret i Haag er kendt i strid med havretskonventionen, indebærer overgangen af ejendomsretten til olielasten fra Stena Oil til São Tomé og Príncipe en krænkelse. Alle, der har handlet i strid med havretskonventionen eller medvirket hertil, har optrådt culpøst efter saotomesisk ret, uanset hvad de saotomesiske myndigheder måtte hævde.

Stena Oil kan vindicere sin ejendomsret over olielasten over for Monjasa DMCC og Monjasa A/S, da den stedfundne konfiskation er i strid med ordre public og ikke kan anerkendes ved danske domstole. Stena Oil må af den grund ses som retmæssig adkomsthaver til olielasten. Da olien er videresolgt og forbrugt, konverteres vindikationskravet til et erstatningskrav.

Hvis Højesteret måtte lægge til grund, at der ikke kan pålægges Monjasa et erstatningsansvar for Stena Oils tab svarende til værdien af den konfiskerede olie, skal Monjasa fralægge sig den berigelse, der blev opnået ved købet af olien, jf. den almindelige berigelsesgrundsætning i dansk ret. Monjasa har ikke under sagens forberedelse for Højesteret protesteret mod, at dansk ret anvendes ved afgørelsen af berigelsesansbringendet. Det er ubestridt, at Monjasa har købt olien til en pris, der var under halvdelen af markedsprisen for olien. Monjasa har ved at indlade sig på at købe olien af São Tomé og Príncipe opnået en meget betydelig og risikofri gevinst, som er helt ugrundet og tilfældig. Fortjenesten er ikke opnået ved anerkendelsesværdige aktiviteter, der på nogen måde kan billiges eller legitimeres.

Monjasa A/S, Monjasa Holding A/S, Monjasa Chartering ApS, Monjasa DMCC, Energizer Shipping ApS, A og B ("Monjasa") har heroverfor anført navnlig, at det ikke var ansvarspådragende for Monjasa at disponere i henhold til konfiskationsafgørelsen fra São Tomé og Príncipes højesteret.

Efter loven i São Tomé og Príncipe anses statens aktiviteter i udgangspunktet for lovlige, og en tredjemand, der erhverver en genstand fra staten, kan derfor forudsætte, at den pågældende har erhvervet lovlig ret til genstanden. De saotomesiske myndigheder var som følge af konfiskationen berettiget til at sælge olien til tredjemand. Tredjemand kan efter saotomesisk ret ikke pådrage sig erstatningsansvar over for den oprindelige ejer ved at købe en konfiskeret genstand af staten.

Den monistiske indretning af São Tomé og Príncipes retssystem kan ikke begrunde ansvar for Monjasa på grundlag af folkeretten. Den monistiske indretning ændrer ikke på, at domme fra landets højesteret er endelige, og det påhviler ikke Monjasa at vurdere, om staten i forbindelse med dommen har forsømt at inddrage folkeretlige forpligtelser. De folkeretlige forpligtelser påhviler alene staten. Monjasa er ikke folkeretssubjekt, og havretskonventionen indeholder ikke pligter for private. Kendelsen fra Den Permanente Voldgiftsret i Haag giver dermed ikke grundlag for et ansvar for Monjasa. Kendelsen forholder sig ikke til Monjasas handlinger. Den omgør desuden ikke statens konfiskation af olielasten og ændrer derfor ikke på, at São Tomé og Príncipe på tidspunktet for salget til Monjasa DMCC havde adkomst til olielasten. Kendelsen forholder sig kun til, at de samlede sanktioner var uproportionale, og den afviser udtrykkeligt, at São Tomé og Príncipe har misbrugt sine rettigheder efter folkeretten eller på anden måde foretaget et groft folkeretsbrud.

Sagen drejer sig ikke om anerkendelse eller fuldbyrdelse af dommen fra São Tomé og Príncipes højesteret her i landet, men om ansvarsvurderingen efter fremmed ret.

Landsretten har ved kendelse af 20. august 2018 om lovvalg fastslået, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte reglerne om erstatning uden for kontrakt eller de tingsretlige regler i São Tomé og Príncipe, da det ikke er bevist, at disse er afgørende i strid med danske grundlæggende retsprincipper. Lovvalget i form af saotomesisk ret er ikke bestridt af Stena Oil, men skulle Højesteret finde, at dansk ret finder anvendelse, kan det ikke føre til, at der foreligger et ansvarsgrundlag, da der heller ikke efter dansk ret gælder en regel, der forpligter selskaber eller deres ledelse til at påse suveræne staters overholdelse af folkeretten.

Der er ikke grundlag for at tilsidesætte konfiskationsafgørelsen fra São Tomé og Príncipes højesteret under henvisning til ordre public. Danske domstole skal være tilbageholdende med at efterprøve fremmede staters suverænitetssudøvelse inden for den fremmede stats eget territorium, særligt da stillingtagen til fremmede staters suverænitetssudøvelse efter omstændighederne kan være omfattet af regeringsprærogativet i grundlovens § 19. Konfiskationsafgørelsen fra

São Tomé og Príncipes højesteret er ikke uforenelig med Danmarks retsorden. Det er ikke usædvanligt, at der sker konfiskation af genstanden for en forbrydelse, selv om genstanden måtte være ejet af tredjemand, og Stena Oil havde mulighed for at forsvare sig i forbindelse med straffesagen i São Tomé og Príncipe, men besluttede aktivt ikke at deltage. Der er i øvrigt ikke processuelle eller materielle forhold, som kan begrunde, at Højesteret under denne erstatningssag – ud fra ordre public – tilsidesætter konfiskationsafgørelsen fra São Tomé og Príncipes højesteret.

Selv hvis konfiskationsafgørelsen blev tilsidesat, ville dette ikke ændre ved ansvarsvurderingen efter saotomesisk ret, da det stadig ikke ville være ansvarspådragende for Monjasa at disponere i henhold til konfiskationsafgørelsen. Det kan ikke pålægges private aktører at vurdere, om en suveræn stats handlinger inden for statens territorium er i overensstemmelse med statens folkeretlige forpligtelser. Monjasa har i øvrigt forud for beslutningen om at gennemføre købet sikret sig et forsvarligt beslutningsgrundlag.

Der er ikke tale om et vindikationskrav. Det følger udtrykkeligt af loven i São Tomé og Príncipe (og også af dansk ret), at vindikation forudsætter, at Monjasa stadig er i besiddelse af olielasten, hvilket ikke er tilfældet. Efter saotomesisk ret ville Stena Oil desuden ikke have kunnet vindicere olielasten. Det er også udgangspunktet i international ret, at den, der af en stat køber konfiskerede aktiver, er beskyttet over for andre, der støtter deres ret til aktivet på den oprindelige ejers adkomst til aktivet.

Der er ikke grundlag for ud fra et berigelsessynspunkt at pålægge Monjasa at dække Stena Oils tab. Udgangspunktet må være, at saotomesisk ret finder anvendelse. Der er ikke oplysninger om, at saotomesisk ret giver Stena Oil ret til at kræve, at Monjasa skal fralægge sig den berigelse, der blev opnået ved købet af olien. Hvis Højesteret finder, at dansk ret skal anvendes, er der heller ikke grundlag for et berigelsessynspunkt.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

Skibene Duzgit Integrity og Marida Melissa forsøgte den 15. marts 2013 at foretage en STS-overførsel (ship-to-ship) af olie i staten São Tomé og Príncipes territorialfarvand. Der var ikke indhentet tilladelse fra de saotomesiske myndigheder til STS-overførslen, således som der var pligt til efter de saotomesiske STS-regler. De to rederier, som ejede skibene, blev som følge heraf hver især den 16. marts 2013 pålagt en administrativ bøde på 28.875 EUR. Der blev desuden den 27. marts 2013 pålagt en administrativ toldbøde på 1,08 mio. EUR. Endvidere

blev der rejst en straffesag mod skibenes kaptajner for overtrædelse af den saotomesiske straffelovs artikel 274 om smugleri. Ved dom af 29. marts 2013 blev begge kaptajner straffet med fængsel i 3 år, og kaptajnerne, rederierne og Stena Oil AB som befragter blev solidarisk dømt til at betale en bøde på 5 mio. EUR. Endvidere blev skibene og Duzgit Integritys olielast, som tilhørte Stena Oil, konfiskeret. Dommen blev stadfæstet af São Tomé og Príncipes højesteret den 20. juni 2013. I august 2013 tillod de saotomesiske domstole, at olielasten blev solgt. Monjasa DMCC indgik den 9. oktober 2013 aftale med de saotomesiske myndigheder om køb af olien, som blev afhentet den 19.-22. oktober 2013.

Sagen angår, om Stena Oil kan rejse krav mod de indstævnte (i det følgende samlet benævnt "Monjasa") i anledning af købet af den konfiskerede olielast. Hovedspørgsmålet er, om Monjasa er erstatningsansvarlig over for Stena Oil. Hvis det ikke er tilfældet, er det spørgsmålet, om Stena Oil kan kræve, at Monjasa ud fra berigelsesbetragtninger skal fralægge sig den fortjeneste, som Monjasa har haft ved købet af olielasten. Der er herudover bl.a. spørgsmål, om sagen mod Monjasa A/S skal afvises.

Afvisning af sagen mod Monjasa A/S

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at Monjasa A/S' afvisningspåstand ikke tages til følge.

Erstatningsansvar

Til støtte for, at Monjasa har pådraget sig et erstatningsansvar, har Stena Oil anført, at São Tomé og Príncipes konfiskation af olielasten var en åbenbar retsstridig krænkelse af Stena Oils rettigheder, idet konfiskationen stred mod såvel saotomesisk ret som mod anerkendte retsnormer og retssikkerhedsprincipper, både materielt og processuelt, hvilket Monjasa var eller burde have været bekendt med.

Højesteret finder ligesom landsretten, at det må lægges til grund, at konfiskationen af olielasten og det efterfølgende salg af olien til Monjasa er besluttet og foretaget af de kompetente saotomesiske myndigheder, og at der er hjemmel til konfiskation i lovgivningen i São Tomé og Príncipe. Ved konfiskationen overgik ejendomsretten til olien efter saotomesisk ret til São Tomé og Príncipe, som herefter var berettiget til at sælge olien til Monjasa DMCC, jf. svarene på spørgsmål 3.b. fra de sagkyndige i saotomesisk ret.

Efter besvarelserne fra de sagkyndige af spørgsmål 2.b. og 3.c. finder Højesteret, at det må lægges til grund, at en køber i hvert fald som udgangspunkt ikke efter saotomesisk ret ifalder erstatningsansvar over for den oprindelige ejer ved at købe en genstand, som er endeligt konfiskeret af de saotomesiske domstole. Højesteret finder endvidere, at det efter svarene på spørgsmål 3.d. må lægges til

grund, at en sådan konfiskeret genstand ikke vil kunne vindiceres fra køberen. Efter det oplyste om saotomesisk ret må det i øvrigt også lægges til grund, at det ikke er muligt at gøre krav om vindikation gældende, hvis den konfiskerede genstand ikke længere eksisterer, og at den tidligere ejer i stedet må fremsætte et erstatningskrav.

Spørgsmålet er herefter, om de saotomesiske myndigheder i forbindelse med konfiskationen af olielasten har handlet på en sådan måde, at Monjasa, uanset konfiskationsafgørelsen fra São Tomé og Príncipes højesteret, kan ifalde erstatningsansvar over for Stena Oil ved at have købt olien.

Den foreliggende sag drejer sig ikke om anerkendelse og fuldbyrdelse af de saotomesiske domstoles konfiskationsafgørelse her i landet, men om erstatningsansvar for køb af en konfiskeret genstand i den konfiskerende stat.

Højesteret finder, at der i en sådan situation må foreligge helt ekstraordinære omstændigheder, for at køberen, som støtter ret på konfiskationsafgørelsen, med henvisning til synspunkter om ordre public kan pålægges erstatningsansvar over for den oprindelige ejer af den konfiskerede genstand. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis der er tale om genstande, som hidrører fra statsudøvet pirateri eller handlinger, der kan sidestilles hermed, og den konfiskationsafgørelse, som køberen støtter ret på, blot er en facade, der har til formål at legitimere sådanne handlinger.

Højesteret finder, at Stena Oil ikke har godtgjort, at der foreligger sådanne helt ekstraordinære omstændigheder i den foreliggende sag – hverken ved de oplysninger, der foreligger om de saotomesiske myndigheders afgørelser og handlinger eller ved afgørelsen af 5. september 2016 fra Den Permanente Voldgiftsret i Haag. For så vidt angår voldgiftsafgørelsen bemærkes, at det således ikke kan begrunde erstatningsansvar for Monjasa, at voldgiftsrettens flertal fandt, at de idømte sanktioner samlet set var urimelige og uproportionale efter havretskonventionen.

Højesteret tiltræder på den anførte baggrund, at Monjasa ikke har pådraget sig erstatningsansvar over for Stena Oil ved at købe den konfiskerede olielast af São Tomé og Príncipe.

Berigelse

Stena Oil har anført, at Monjasa efter dansk rets berigelsesgrundsætning skal fralægge sig den berigelse, der blev opnået ved købet af olien.

Da Monjasa efter det foran anførte har været berettiget til at handle i tillid til konfiskationsafgørelsen fra São Tomé og Príncipes højesteret, finder Højesteret,

at der ikke er grundlag for at pålægge Monjasa ud fra berigelsessynspunkter at fralægge sig fortjenesten, som blev opnået ved handlen med olien.

Konklusion

Højesteret stadfæster dommen.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Stena Oil AB betale i alt 800.000 kr. til Monjasa A/S, Monjasa Holding A/S, Monjasa Chartering ApS, Monjasa DMCC, Energizer Shipping ApS, A og B.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.